

Riksdagens arbetsformer m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 29 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010. Motionerna gäller bl.a. begränsningar av det antal motioner som en riksdagsledamot får väcka, avskaffande av den allmänna motionstiden, riksdagsledamöternas tjänsteresor, teckentolkning vid riksdagens frågestunder, riksdagsledamöternas placering i kammaren, öppna sammanträden i utskotten och EU-nämnden, riksdagsledamöternas möjlighet till ledighet från uppdraget, avskaffande av extraarvoden för uppdrag inom riksdagen, införande av ett framtidsutskott i riksdagen, solpaneler på riksdagens tak, en rökfri arbetsmiljö och alkoholfri representation i riksdagen.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns två reservationer (MP och V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Motionsrätten	5
Frågor rörande riksdagsuppdraget	9
Riksdagsledamöternas arvode och inkomstgaranti	12
Kammaren	15
Utskottsarbetet	17
Vissa IT-relaterade frågor	20
En alkoholfri representation i riksdagen	21
Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning	22
Reservationer	24
1. Riksdagsledamöternas arvode och inkomstgaranti, punkt 3 (V)	24
2. Utskottsarbetet, punkt 5 (MP, V)	25
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Motionsrätten**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K220, 2010/11:K312, 2010/11:K315, 2010/11:K326, 2010/11:K333 och 2010/11:K349.

2. **Frågor rörande riksdagsuppdraget**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K253, 2010/11:K255, 2010/11:K262, 2010/11:K293 och 2010/11:K299.

3. **Riksdagsledamöternas arvode och inkomstgaranti**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K214, 2010/11:K289 yrkandena 1–5 och 2010/11:K419 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (V)

4. **Kammaren**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K213 och 2010/11:K371.

5. **Utskottsarbetet**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K252 och 2010/11:K425.

Reservation 2 (MP, V)

6. **Vissa IT-relaterade frågor**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K241 och 2010/11:K356.

7. **En alkoholfri representation i riksdagen**

Riksdagen avslår motion 2010/11:K335.

8. **Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:K245, 2010/11:K343 och 2010/11:K427.

Stockholm den 1 februari 2011

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Peter Hultqvist (S), Andreas Norlén (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Hans Ekström (S), Kajsa Lunderquist (M), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD), Mia Sydow Mölleby (V), Ann-Britt Åsebol (M) och Caroline Helmersson Olsson (S).

Utskottets överväganden

Motionsrätten

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att beredningen av en nyss genomförd utredning inte bör föregripas avstyrker utskottet motionsyrkanden om förändringar i motionsrätten och utskottens arbete med motionsberedning.

Motionerna

Monica Green (S) vill i motion 2010/11:K349 att riksdagsstyrelsen ska lämna förslag till en reformering av motionsinstitutet som innebär att den *allmänna motionstiden avskaffas* och ersätts med en motionsrätt året om. Motionären anför att det läggs ned mycket tid och kraft på att producera motioner under den allmänna motionstiden trots att en mycket liten andel av motionerna bifalls. I mediernas granskning premieras kvantitet snarare än kvalitet och en avlagen motion återkommer ofta under kommande motionstider. En modernare och snabbare ordning vore i stället enligt motionären att de riksdagsledamöter som vill föreslå något helt enkelt gör det när frågan är aktuell. På detta sätt skulle arbetsron öka för anställda i partikanslierna och i utskotten och ledamöterna skulle få sin sak prövad när den är aktuell och inte behöva vänta ett helt år för att få väcka frågan på nytt. Ett motsvarande yrkande finns i motion 2010/11:K220 av Gustav Fridolin m.fl. (MP).

I motion 2010/11:K326 av Karl Sigfrid (M) yrkas regler som *begränsar det antal motioner som en riksdagsledamot tillåts lägga fram*. Motionären anför att antalet väckta motioner ökar, möjligen till följd av mediefokuseringen, samtidigt som ett mycket litet antal av motionerna vinner bifall. Färre inlämnade motioner skulle enligt motionären ge utrymme för utskotten att förankra de mer seriösa motionerna i regeringen i stället för att avslentrian yrka avslag. En annan positiv effekt skulle enligt motionären vara att utskotten gavs mer tid att fokusera på EU-relaterade frågor, såsom samråd om Sveriges ställningstaganden i EU:s ministerråd och subsidiaritetsprövningar.

Frågan om *hur väckta motioner hanteras* och det faktum att det stora flertalet motioner avslås tas upp i några motioner. Malin Löfsjögård (M) begär i motion 2010/11:K312 en översyn av riksdagens arbetsformer med syftet att förbättra och effektivisera riksdagsarbetet. Motionären anför att motionsinstitutet på papperet framstår som en möjlighet för riksdagsledamöterna att påverka lagstiftningen, men att verkligheten visar något annat eftersom i princip alla motioner avslås. Varje motion tar dessutom stora

resurser i anspråk. Det finns därför enligt motionären ett behov av en större översyn av riksdagens arbetsformer för att säkerställa ett bättre och effektivare riksdagsarbete. Ett liknande yrkande finns i motion 2010/11:K333 av Annie Johansson och Per Åsling (båda C). Jan Ericson (M) efterlyser i motion 2010/11:K315 en generösare motionshantering. Motionären anför att motioner ofta avslås slentrianmässigt, även om förslagen redan är föremål för utredning eller t.o.m. faktiskt genomförs. Avslaget bör enligt motionären i varje fall kombineras med tydliga skrivningar om att motionens förslag har vidarebefordrats för kännedom till en eventuellt pågående utredning eller till ansvarigt departement. En förändring i denna riktning skulle sannolikt enligt motionären minska det antal motioner som återkommer varje år och skulle också visa större respekt för riksdagsledamöternas arbete och riksdagen som den främsta representanten för demokratin.

Bakgrund

Varje riksdagsledamot får enligt 4 kap. 4 § regeringsformen väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning. Motioner får enligt riksdagsordningen väckas dels under den allmänna motionstiden, dels med anledning av en proposition eller en framställning.

Under den allmänna motionstiden varje höst, från början av riksmötet och så länge som motioner får väckas med anledning av budgetpropositionen, får motioner enligt 3 kap. 10 § riksdagsordningen väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning. Motioner med anledning av en proposition eller framställning får enligt 3 kap. 11 § riksdagsordningen väckas inom 15 dagar från den dag då propositionen eller framställningen anmäldes i kammaren. Motioner får väckas även med anledning av en skrivelse eller en redogörelse. Riksdagen kan besluta om förkortad eller förlängd motionstid. Härutöver får tio ledamöter gemensamt väcka en motion med anledning av en händelse av större vikt, om händelsen inte kunde förutses eller beaktas när motioner annars fick väckas.

Enligt 4 kap. 5 § andra stycket regeringsformen ska ärenden som väcks av regeringen eller en riksdagsledamot beredas av ett utskott före avgörande i kammaren. Av 4 kap. 1 § riksdagsordningen följer att bl.a. motioner ska hänvisas till ett utskott för beredning och av 4 kap. 9 § att det finns en skyldighet för utskotten att avge betänkanden i ärenden som hänvisats till dem.

De närmare formerna för motionsrätten har varit föremål för utredning vid flera tillfällen, vilket har resulterat bl.a. i förslag om en frivillig restriktivitet i motionerandet och förenklingar av beredningen av motioner. Riksdagskommittén anförde i betänkandet Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS5) att bl.a. det stora antalet motioner under den allmänna motionstiden riskerar att, på bekostnad av andra arbetsuppgifter, ta för stor del av utskottens tid i anspråk. Två alternativa lösningar för den fristående motionsrätten övervägdes – en ständigt pågående motionsrätt respektive två allmänna motionstider under ett riksmöte – men kommittén stannade vid att den

nuvarande ordningen, trots sina brister, är att föredra. Kommittén föreslog dock att motionsyrkanden som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen redan behandlat under samma valperiod, eller som rör en fråga där beslutanderätten enligt gällande ordning ligger hos någon annan än riksdagen, ska kunna behandlas i förenklad ordning i utskotten. Konstitutionsutskottet ställde sig bakom detta förslag (bet. 2005/06:KU21 s. 58). Den förenklade motionshanteringen innebär att ett utskott avstyrker ett motionsförslag utan att pröva det materiellt. Under perioden 2002/03–2009/10 hanterade utskotten ca 10 % av de behandlade motionsyrkandena i förenklad ordning.¹

Den s.k. EUMOT-utredningen har arbetat sedan våren 2009 bl.a. med att kartlägga utskottens arbetssituation och undersöka hur utrymme kan skapas för utskottens nya och utökade arbetsuppgifter. Utredningen har arbetat på uppdrag av riksdagsdirektören som ett resultat av en diskussion mellan gruppledarna i riksdagen. I uppdraget har bl.a. ingått att överväga hur resurserna inom riksdagen kan användas och omfördelas, t.ex. genom att se över motionshanteringen i syfte att begränsa dess omfattning. Utredningen redovisade i december 2010 sitt arbete i två rapporter: Riksdagens arbete med EU-frågor (2010/11:URF2) och Utskottsarbetet och motionsinstitutet (2010/11:URF3). I den senare rapporten konstaterar utredningen att utskottens arbetsbelastning har ökat, dels till följd av att de nya arbetsuppgifter som ålagts dem (framför allt i form av EU-arbetet men också s.k. uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor och revisionsfrågor), dels på grund av att den traditionella ärendebereidningen samtidigt fortsätter att uppta stora resurser. För att ge utskotten möjlighet att ta sig an de nya arbetsuppgifterna föreslår utredningen bl.a. en utvidgning av den förenklade motionsberedningen.

Utredningen spekulerar bl.a. kring frågan om det faktum att antalet motioner under senare år har minskat samtidigt som antalet interpellationer och frågor har ökat, delvis kan vara en indikation på att riksdagsledamöterna känner ett visst missnöje med motionsinstitutet och dess möjligheter att erbjuda en påverkan på politiken och därför prövar andra vägar att föra fram sin politik.

Mot bakgrund av problemen med motionsinstitutet och för att stärka ledamöternas initiativrätt föreslår utredningen vidare att den allmänna motionstiden avskaffas och ersätts av en fri motionsrätt året om, med vissa begränsningar mot slutet av en valperiod. Utredningen konstaterar att det är svårt att avgöra om en fri motionsrätt kommer att leda till fler eller färre motioner. Bortfallet av ”motionshetsen” under den allmänna motionstiden talar enligt utredningen för en minskning av antalet motioner. När den finska riksdagen avskaffade den allmänna motionstiden år 2000 blev detta resultatet. Å andra sidan talar själva möjligheten att när som helst väcka motioner enligt utredningen för att det kan bli fler. Utredningens förslag har remitterats till bl.a. samtliga utskott i riksdagen.

¹ Rapporten 2010/11:URF3 Utskottsarbetet och motionsinstitutet s. 87.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat förslag om att förändra formerna för motionsrätten och motionshanteringen, se bl.a. betänkandena 2006/07:KU:4, 2008/09:KU15 och 2009/10:KU11. Utskottets ställningstaganden har inneburit att man inte varit beredd att ställa sig bakom en reformering av motionsinstitutet. Utskottet har uttalat att den nuvarande ordningen lämnar stort utrymme för ledamöterna att motionsledes ta upp olika förslag och tillåter varje utskott att självt avgöra hur och när en motion ska beredas.

När det särskilt gällde frågan om en kontinuerlig motionsrätt har utskottet tidigare konstaterat att arbetsbelastningen för utskotten redan är stor och att utskotten har ett ökande behov av utrymme även för bl.a. behandlingen av EU-frågor, uppföljning och utvärdering samt fördjupade kontakter med forsknings- och framtidsfrågor. Till detta kom att antalet fristående motioner ökat kraftigt under senare år. Det fanns enligt utskottet inte tillräckliga skäl som talade för att de diskuterade alternativa ordningarna, bl.a. med en kontinuerlig motionstid, skulle bidra till en förbättring i dessa avseenden. Det fick enligt utskottet förutsättas att ledamöterna använder motionsinstitutet med eftertanke och att utskotten själva kan bedöma på vilket sätt olika motioner bör beredas. Kvaliteten i de förslag som förs fram i motionerna borde vidare enligt utskottet ha fått ökade förutsättningar att förbättras som en följd av det utbyggda stödet till ledamöter och partigrupper.

När frågan behandlades i utskottet under det föregående riksmötet, noterade utskottet den då pågående EUMOT-utredningen och ansåg att dess resultat inte borde föregripas (bet. 2009/10:KU11 s. 12).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan har frågor som rör både när motioner ska få väckas av riksdagens ledamöter och hur utskotten ska arbeta med beredningen av motionerna varit föremål för den nyligen avslutade EUMOT-utredningens överväganden och förslag. Utskottet anser att beredningen av dessa förslag inte bör föregripas och är därför inte berett att nu ställa sig bakom förslagen i motionerna. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2010/11:K349 (S), 2010/11:K220 (MP), 2010/11:K326 (M), 2010/11:K312 (M), 2010/11:K333 (C) och 2010/11:K315 (M).

Frågor rörande riksdagsuppdraget

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motionsyrkanden om riksdagsledamöternas ledighet, bisysslor, villkor och ersättningar samt tjänsteresor, liksom ett motionsyrkande om utbildning i genuskunskap för riksdagsledamöter.

Motionerna

I motion 2010/11:K255 av Maria Abrahamsson (M) begärs en översyn av reglerna för *riksdagsledamöters ledighet*. Riksdagens praxis är enligt motionären restriktiv med att bevilja en ledamot annan ledighet än sjukskrivning, föräldraledighet, ledighet för att vara statssekreterare eller, undantagsvis, ledighet för fullgörande av internationella uppdrag. Motionären framhåller att ordningen med ersättare gör att riksdagsarbetet inte skulle störas av en ledamots ledighet och att även ledamöter som inte har små barn kan ha ledighetsprioriteringar som bör respekteras. Vidare anför hon bl.a. att det råder enighet i riksdagen om att det är positivt om politiken vitaliseras och att ett sätt att åstadkomma detta är att ge ledamöter rätt och stimulans att ta ledigt för studier, resor m.m.

Frågan om möjligheten för en ledamot att ha *ytterligare arbete eller uppdrag utöver riksdagsarbetet* tas upp i motion 2010/11:K253 av Ulf Holm (MP). Motionären vill att frågan om lagstiftning om i vilken mån en riksdagsledamot ska kunna ha uppdrag eller arbete utöver riksdagsuppdraget utreds. Han anför att omfattande uppdrag och arbete utanför riksdagen riskerar att skada medborgarnas förtroende för att man som ledamot inte agerar för någon annans räkning eller inte sköter sitt riksdagsuppdrag.

Sten Bergheden (M) begär i motion 2010/11:K262 att *riksdagsledamöternas villkor och ersättningar* ses över så att de blir mer marknadsanpassade. Motionären anför att den gräns på fem mil mellan bostad och riksdagen som i dag gäller för att en riksdagsledamot ska få en övernattningslägenhet bör höjas till sju mil. Många som i dag har mer än fem mil till bostaden åker enligt motionären ändå ofta hem, varvid övernattningslägenheten står oanvänd. Ett mer rättvist system för fördelning av övernattningslägenheterna skulle enligt motionären vara att det i början av varje mandatperiod är budgivning på lägenheterna mellan ledamöterna. På det sättet skulle hyran marknadsanpassas även för riksdagsledamöter. Slutligen bör enligt motionen riksdagens maximala subvention av en ledamots boendekostnad sänkas till 5 000 kr per månad.

I motion 2010/11:K299 av Olof Lavesson m.fl. (M) begärs att regler och föreskrifter för *riksdagsledamöters tjänsteresor i Öresundsregionen* ses över. Den snabba utvecklingen i Öresundsregionen och den ökade integrationen gör enligt motionären att det knappast är möjligt att vara verksam

som riksdagsledamot och representera de skånska valkretsarna utan att samtidigt arbeta med Öresundsfrågorna. Det är dock i dag enligt motionären inte möjligt för en ledamot att ta tåget eller bilen över Öresundsbron för studiebesök, möten eller konferenser eftersom en sådan resa räknas som utrikes tjänsteresa som kräver ett särskilt beslut av talmannen. Nuvarande regelverk saknar enligt motionären förankring i riksdagsledamöternas dagliga arbete och begränsar möjligheterna att utöva uppdraget.

I motion 2010/11:K293 yrkar Esabelle Dingizian och Gunvor G Ericson (båda MP) ett tillkännagivande om att riksdagens ledamöter ska erbjudas *utbildning i genuskunskap*. Utbildning och kunskap krävs enligt motionärerna för att riksdagsledamöter ska kunna fatta beslut som leder mot riksdagens jämställdhetspolitiska mål; riksdagen bör gå före och visa vägen i fråga om behovet av utbildning.

Bakgrund

En riksdagsledamot kan enligt 1 kap. 6 § riksdagsordningen efter prövning få ledigt från sitt uppdrag. Prövningen görs av talmannen eller riksdagen, beroende på ledighetens längd. Om ledigheten varar minst en månad, ska ledamotens uppdrag under tiden utövas av en ersättare. I praktiken har ett s.k. kvittningsförfarande utvecklats i kammaren som ger utrymme för viss frånvaro från riksdagsarbetet utan att ledighet formellt beviljats av talmannen. Kvittningsförfarandet syftar till att undvika att den balans mellan partiblocken som följer av valresultatet rubbas vid voteringar till följd av ledamöters frånvaro. Ledighet som är längre än en månad har beviljats för exempelvis tjänst som statssekreterare, vård av barn och för internationella uppdrag (bet. 2006/07:KU4 s. 29).

Riksdagsstyrelsen har i frågan om ledamöters ledighet framhållit att riksdagens ledamöter har fått sitt mandat av väljarna i samband med val. Det är ledamotens ansvar att leva upp till detta förtroende, och i nästa val avgör väljarna om förtroendet ska förnyas. Det innebär enligt riksdagsstyrelsen att varje ledamot i samarbete med sitt parti själv avgör hur han eller hon ska sköta sitt uppdrag under löpande valperiod, vilka prioriteringar som ska göras och på vilket sätt arbetsinsatserna ska genomföras. Det finns inga formella krav på hur stor arbetsinsats en ledamot ska göra (framst. 2005/06:RS4).

Riksdagsledamöter som bor mer än 50 km från riksdagshuset har rätt till en övernattningsbostad i Stockholm. Riksdagen disponerar ca 200 lägenheter och 50 rum, de flesta i riksdagens lokaler eller i andra fastigheter i centrala Stockholm. Övernattningsbostaden tillhandahålls utan kostnad för ledamoten, och riksdagsförvaltningen fördelar bostäderna mellan partigrupperna i proportion till antalet mandat utanför Stockholm. Gruppkanslierna fördelar därefter bostäderna till ledamöterna i partigruppen. Riksdagsledamöter som har en egen övernattningsbostad i Stockholm kan i stället få ersättning för denna kostnad med ett visst högsta belopp per månad, för

närvarande 7 000 kr. De nuvarande bestämmelserna om riksdagsledamöternas övernattningsbostäder är resultatet av riksdagsstyrelsens översyn och förslag våren 2006 (framst. 2005/06:RS4, bet. 2005/06:KU33).

Regler om riksdagsledamöternas tjänsteresor finns i 4 kap. lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter samt i föreskrifter och riktlinjer från riksdagsstyrelsen. Med tjänsteresa avses en resa som en ledamot företar som ett led i utövandet av sitt uppdrag som riksdagsledamot. Förutom resor till och från riksdagen och resor till och från den egna valkretsen räknas som tjänsteresor bl.a. resor med anledning av sammanträden med riksdagsgruppen, partikonferenser och annat partiarrangemang, resor med anledning av konferenser och liknande arrangemang där ledamoten ska informera om riksdagsuppdraget liksom utskottsresor. Ledamoten beslutar själv vilka inrikes resor han eller hon behöver göra inom ramen för uppdraget. För att en resa utomlands ska räknas som tjänsteresa och därmed berättiga till ersättning krävs enligt tillämpningsföreskrift (2006:6) däremot ett särskilt beslut, i de flesta fall av talmannen. De nuvarande reglerna om riksdagsledamöternas enskilda tjänsteresor är resultatet av en översyn som nyligen genomförts på uppdrag av riksdagsstyrelsen (se framst. 2008/09:RS1 och bet. 2008/09:KU14). Översynen syftade till att skapa ett enhetligare regelverk för riksdagsledamöters enskilda utlandsresor anpassat till det mer internationaliserade riksdagsarbetet. Riksdagsstyrelsen har vidare genomfört en översyn av vissa av de tillämpningsföreskrifter som gäller ledamöternas tjänsteresor. Denna översyn ledde inte till någon ändring vad avser den fråga som aktualiseras i motionen om utrikes tjänsteresor.

Tidigare behandling

Frågor om riksdagsledamöters ledighet har tidigare varit föremål för utskottets behandling. Utskottet var i betänkande 2006/07:KU4 (s. 31) inte berett att förorda vidgade möjligheter till längre ledigheter.

Även motionsyrkanden om förbud för bisysslor för riksdagsledamöter har tidigare behandlats av utskottet (bl.a. i bet. 2003/04:KU5 s. 24 och 2006/07:KU4 s. 30). Utskottet har då anfört bl.a. att det finns ett värde i att riksdagsledamöter kan vara aktiva i samhället vid sidan av det politiska arbetet. För många ledamöter kan det dessutom enligt utskottet vara ett grundläggande intresse att genom att fullgöra visst arbete inom ramen för sin yrkesverksamhet vidmakthålla den kompetens och den verksamhet som behövs för att kunna återgå i full verksamhet i yrket efter riksdagsuppdraget. Det måste enligt utskottet i första hand vara en uppgift för den enskilde ledamoten att själv avgöra om hans eller hennes arbetssituation medger ett utrymme att fullgöra andra uppgifter – även lönearbete – än de som hänger samman med riksdagsuppdraget. Ytterst är det självfallet väljarna som i val avgör saken. Det kunde inte heller enligt utskottet bortses från att en reglering i syfte att förhindra visst arbete utanför riksdagen

skulle kunna utesluta vissa grupper från möjligheten att åta sig ett uppdrag som riksdagsledamot. Utskottet har senare vidhållit denna bedömning (bet. 2008/09:KU15 och 2009/10:KU11).

Utskottet har med anledning av ett motionsyrkande om riksdagsledamöternas övernattningsbostäder med ett innehåll som motsvarar det nu framställda, ansett att det saknades anledning att på nytt göra en översyn av bestämmelserna (bet. 2009/10:KU11 s. 9).

Även ett motionsyrkande om riksdagsledamöters tjänsteresor i Öresundsregionen motsvarande det nu aktuella behandlades av utskottet under det förra riksmötet. Utskottet konstaterade då att bestämmelserna om ledamöters tjänsteresor nyligen hade setts över och ändrats i syfte att anpassa regelverket till det mer internationaliserade riksdagsarbetet. Utskottet ansåg att erfarenheterna av de nya bestämmelserna ännu fick anses vara för begränsade men noterade också den då aviserade översynen av tillämpningsföreskrifterna för ledamöters tjänsteresor. Motionsyrkandet avstyrktes (bet. 2009/10:KU11 s. 9).

Utskottet har tidigare, med anledning av en motion om att erbjuda riksdagsledamöterna utbildning i genuskunskap, konstaterat att det allmänna enligt regeringsformen har att verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Alla utskott ansvarar vidare för att ärenden inom deras beredningsområden analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Om ett utskott bedömer att det har behov av ökad kunskap för att kunna beakta jämställdhetsfrågorna kan det, ansåg utskottet, exempelvis inom ramen för sitt arbete med forsknings- och framtidsfrågor, inhämta sådan kunskap. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet (bet. 2008/09:KU15 s. 27).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker motionerna 2010/11:K255 (M), 2010/11:K253 (MP), 2010/11:K262 (M), 2010/11:K299 (M) och 2010/11:K293 (MP).

Riksdagsledamöternas arvode och inkomstgaranti

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till tidigare ställningstaganden och en nyligen genomförd översyn avstyrker utskottet motionsyrkanden som rör riksdagsledamöternas arvoden och inkomstgaranti.

Jämför reservation 1 (V).

Motionerna

Gustav Fridolin (MP) begär i motion 2010/11:K289 i yrkande 1 att riksdagen ska fatta beslut om *riksdagsledamöters arvoden* efter förslag från arvodesnämnden. På det sättet skulle, enligt motionären, ledamöterna själva behöva öppet ta ansvar för arvodesnivåerna, som jämfört med den genomsnittlige väljarens lön är höga. Vid bifall av yrkande 1 och i avvaktan på en ny ordning för fastställande av arvoden yrkas också att riksdagsledamöternas arvoden ska sänkas med 10 000 kr (yrkande 2). I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om ett reformerat arvodesystem. Motionären anför att en modell vore att *arvodet knyts till prisbasbeloppet*. Vidare yrkas tillkännagivanden om ett *reformerat inkomstgarantisystem* (yrkande 4) och ett *avskaffande av extraarvoden* till riksdagsledamöter för uppdrag inom riksdagen (yrkande 5). Motionären anför att en lämplig ordning vore att en inkomstgaranti med avtrappningsregler utbetalades till alla under två år efter utträdet ur riksdagen och därefter bara efter en behovsprövning. Vidare anför motionären att det inte är lämpligt att vissa riksdagsuppdrag pekas ut som mer ansvarsfulla än andra genom att det ska utgå ett extraarvode för dessa. Samtliga extraarvoden för uppgifter inom riksdagsuppdraget bör därför enligt motionären avskaffas.

Även Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkar i motion 2010/11:K419 att frågan om att knyta nivån på riksdagsarvodet till prisbasbeloppet utreds (yrkande 1), liksom frågan om att avskaffa extraarvoden för uppdrag direkt knutna till riksdagsarbetet (yrkande 2).

Christer Nylander (FP) yrkar i motion 2010/11:K214 en *översyn av inkomstgarantisystemet* med utgångspunkten att alla, även avgångna riksdagsledamöter, bör arbeta om de kan. Inkomstgarantin bör enligt motionären begränsas till maximalt ett kalenderår.

Bakgrund

Enligt 9 kap. 6 § riksdagsordningen ska riksdagsledamöter få arvode av statsmedel för sitt uppdrag. Bestämmelser om detta och andra ekonomiska villkor med anledning av uppdraget finns i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, den s.k. ersättningslagen. Enligt 3 kap. 1 § betalas ledamotsarvode med ett belopp per månad som Riksdagens arvodesnämnd, som är en myndighet under riksdagen, fastställer. Arvodet uppgår för närvarande till 56 000 kr per månad. Tilläggsarvode betalas enligt 3 kap. 2 § för uppdrag som vice talman och ordförande eller vice ordförande i utskott. Enligt 1 § lagen (1989:185) om arvoden m.m. för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ (arvodeslagen) betalas vidare ett månadsarvode för ledamöter av bl.a. riksdagsstyrelsen och för styrelseuppdrag i andra riksdagsorgan.

En ledamot som lämnar riksdagen före 65 års ålder och efter minst tre sammanhängande år i riksdagen har enligt ersättningslagen rätt till inkomstgaranti. Enligt 13 kap. 1 § är syftet med inkomstgarantin att skapa en

ekonomisk trygghet för en avgången ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar riksdagen. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning. Allmänt gäller att inkomstgarantins längd avgörs av hur lång tid vederbörande varit ledamot av riksdagen. Hur stor inkomstgaranti som betalas ut beror dels på vilka inkomster ledamoten hade i riksdagen vid avgången, dels på antalet år som han eller hon varit ledamot och dels på vilka andra inkomster den f.d. ledamoten har. Inkomstgarantin motsvarar under det första året 80 % av ledamotsarvodet och vissa eventuella tilläggsarvoden. Därefter minskar garantibeloppet. För den som tjänstgjort minst tre men mindre än sex år gäller inkomstgarantin bara under ett år. Om den f.d. riksdagsledamoten har andra inkomster under garantitiden minskar inkomstgarantin enligt vissa regler.

Sedan våren 2006 kan inkomstgarantin dessutom jämkas även i andra fall, bl.a. om en garantitagare förvärvsarbetar i väsentlig omfattning utan att ta ut skäligen ersättning för detta arbete. Det senare kan röra sig om exempelvis arbete i ett eget aktieföretag. Ytterligare nya bestämmelser om jämkning infördes den 1 januari 2011 (framst. 2010/11:RS1, bet. 2010/11:KU15, rskr. 2010/11:109 och 110). Möjligheterna att besluta om jämkning av inkomstgarantin utvidgades då så att jämkning också kan ske bl.a. när garantitagaren redovisar inkomst av aktiv näringsverksamhet i exempelvis en enskild firma och hans eller hennes pensionsgrundande inkomst minskat genom avsättningar till periodiseringsfonder eller andra fonder.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om formerna för fastställande av riksdagsledamöternas arvoden, arvodenas storlek och avskaffande av extraarvoden för uppdrag inom riksdagen, s.k. uppdragsarvoden.

Med anledning av motioner om riksdagsledamöternas arvoden med motsvarande innebörd som de nu aktuella har utskottet bl.a. framhållit att frågan om arvodenas storlek och hur dessa ska bestämmas har varit föremål för ingående bedömningar och att olika system för bestämningen av arvodet har prövats. Enligt utskottets mening hade ordningen med en fristående nämnd som fastställer arvodet, till skillnad från bl.a. en ordning där riksdagsledamöterna själva bestämmer sina arvoden, fungerat väl och borde kunna ses som den långsiktiga lösning som arvodesfrågan behöver (bet. 2002/03:KU19 s. 31 f.). Utskottet har vid ett flertal senare tillfällen vidhållit detta ställningstagande (se bl.a. bet. 2004/05:KU29, 2006/07:KU33 och 2006/07:KU4).

Utskottet har vidare framhållit att de uppdrag som ersätts enligt arvodeslagen är sådana som tillkommer utöver det ordinarie riksdagsuppdraget och som ofta medför ett betydande merarbete i fråga om ansvar, inläsningsarbete och tidsåtgång. Utskottet har därför ansett att det mot denna bakgrund är motiverat med de särskilda arvoden som utgår (se bl.a. bet. 2001/02:KU19, 2003/04:KU5, 2005/06:KU33 och 2006/07:KU4).

Med anledning av ett tidigare motionsyrkande om en översyn av bestämmelserna om inkomstgaranti har utskottet anfört bl.a. att de skäl som låg till grund för införandet av inkomstgarantin fortfarande gjorde sig gällande. Mot bakgrund av att uppdraget som riksdagsledamot är behäftat med osäkerhet var det enligt utskottet rimligt att de som tar på sig ett sådant viktigt samhällsuppdrag får en trygghet i händelse av att de av någon anledning lämnar uppdraget. Av bl.a. rekryteringsskäl och med hänsyn till behovet för ett parti att förändra personuppsättningen i riksdagen var det enligt utskottet viktigt med ett system som ger ett rimligt mått av trygghet. Utskottet ansåg inte att det fanns behov av en översyn och avstyrkte motionsyrkandet (bet. 2002/03:KU19 s. 33). Vid behandlingen av ett motionsyrkande om en ettårsbegränsning av rätten till inkomstgaranti, konstaterade utskottet att systemet nyligen hade setts över och skärpts och ansåg inte att det fanns behov av ytterligare översyn. Motionsyrkandet avstyrktes (bet. 2008/09:KU15 s. 39 f.).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har konstaterat har frågor om arvodenas storlek och hur dessa ska bestämmas varit föremål för många och ingående bedömningar. Olika system för bestämningen av arvodet har också prövats genom åren. Utskottet är fortfarande av uppfattningen att ordningen med en fristående nämnd som fastställer arvodet, till skillnad från bl.a. en ordning där riksdagsledamöterna själva bestämmer sina arvoden, har fungerat väl. Utskottet vidhåller därför sitt tidigare ställningstagande om formerna för bestämmande av riksdagsledamöternas arvoden. Detsamma gäller frågor som rör tilläggisarvoden och f.d. riksdagsledamöters inkomstgaranti. Vad gäller den senare frågan konstaterar utskottet härutöver att regleringen nyligen på nytt varit föremål för översyn utan att man funnit anledning att genomföra förändringar i de avseenden som berörs i motionerna. Mot denna bakgrund avstyrks därför motionerna 2010/11:K289 (MP) yrkande 1–5, 2010/11:K419 (V) yrkande 1 och 2 samt 2010/11:K214 (FP).

Kammaren

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motionsyrkanden om riksdagsledamöternas placering i kammaren och teckentolkning av riksdagens frågestunder.

Motionerna

Margareta Cederfelt och Betty Malmberg (båda M) yrkar i motion 2010/11:K371 att *stolarna i riksdagens kammare ska fördelas efter partitillhörighet*. Motionärerna anför att dagens ordning, med placering efter i första

hand valkretsarnas indelning och i andra hand antal tjänsteår i riksdagen, är föråldrad och motverkar en livlig och aktiv debatt. I många parlament med placering efter partitillhörighet, exempelvis underhuset i det brittiska parlamentet, är debatterna enligt motionärerna livliga och engagerade.

Eva Flyborg (FP) yrkar i motion 2010/11:K213 att det införs *teckentolkning vid riksdagens frågestunder*. Detta skulle enligt motionären underlätta för de nästan två miljoner svenskar med hörselnedsättning att vara aktiva samhällsmedborgare och ta sitt demokratiska ansvar.

Bakgrund

Enligt tillägsbestämmelse 2.3.1 i riksdagsordningen tar ledamöterna plats i plenisalen valkretsvis. Ordningen mellan valkretsarna ligger sedan gammalt fast i praxis; Stockholms kommun börjar och sist kommer Norrbottens län. Avgörande för ordningen inom en valkrets är antalet förut bevisade riksmöten och, om detta är lika, levnadsåldern.

Teckentolkning i SVT:s sändningar från kammardebatter har förekommit, med tolkningen i en infälld ruta i ena hörnet. Icke-teckenspråkiga tv-tittare framförde dock klagomål eftersom den infällda rutan upplevdes som störande.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om ledamöternas placering i kammaren, senast under riksmötet 2009/10 (bet. 2009/10:KU11) då utskottet vidhöll tidigare ställningstaganden. I betänkande 2008/09:KU15 konstaterade utskottet att det som regel råder fri sittning under kammarmanträden och att det bara är under voteringar som ledamöterna måste sitta på sina respektive platser. Det står därmed redan i dag ledamöterna fritt att under debatter och frågestunder gruppera sig exempelvis partivis. Med hänvisning till att det enligt utskottets kännedom inte fanns någon stark opinion bland ledamöterna att frångå den nuvarande ordningen var utskottet inte berett att ställa sig bakom motionens förslag.

Även frågan om teckentolkning vid frågestunder har tidigare varit föremål för utskottets behandling. Utskottet har då förutsatt att riksdagsförvaltningen följer den tekniska utvecklingen och har avstyrkt motionerna (bet. 2005/06:KU21, 2006/07:KU4, 2008/09:KU15 och 2009/10:KU11).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner som i stora delar motsvarar de nu aktuella och gör nu inte någon annan bedömning. Motionerna 2010/11:K371 (M) och 2010/11:K213 (FP) avstyrks.

Utskottsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till ett tidigare ställningstagande en motion om öppna sammanträden i utskotten och EU-nämnden. Utskottet framhåller också vikten av att riksdagen arbetar med framtidsfrågor men vidhåller att detta bör vara en angelägenhet för alla utskott. En motion om ett framtidsutskott i riksdagen avstyrks därför.

Jämför reservation 2 (MP, V).

Motionerna

Gustav Fridolin och Ulf Holm (båda MP) begär i motion 2010/11:K252 att riksdagsstyrelsen ska lägga fram förslag till ändring i riksdagsordningen så att huvudregeln blir att *sammanträden i utskotten och EU-nämnden är öppna*, med möjlighet för utskotten eller EU-nämnden att besluta att sammanträdet ska vara stängt för allmänheten om det finns särskilda skäl. Motionärerna anför att en sådan ordning skulle bidra till att intresseorganisationer, journalister och allmänhet kunde ta del av de diskussioner och debatter som förs i viktiga frågor samt att intresset för riksdagen, som i dag uppfattas som en mindre viktig institution jämfört med bl.a. regeringen, skulle öka. De anför vidare att i princip alla möten i Europaparlamentet är öppna och att det inte, såvitt de vet, finns några krav från någon partigrupp på att denna ordning ska ändras.

Valter Mutz och Åsa Romson (båda MP) begär i motion 2010/11:K425 att riksdagen ska inrätta ett *framtidsutskott*. Motionärerna konstaterar att Finlands riksdag sedan 1993 har ett sådant utskott. Det finska framtidsutskottet har enligt motionärerna gett ökat fokus på de mer långsiktiga frågorna både i riksdagen och i den övriga samhällsdebatten, och ett sådant utskott skulle även i Sverige kunna stimulera intresset för långsiktigt avgörande frågor som annars ofta trängs undan av dagspolitiken.

Bakgrund

För att riksdagens beslut ska vara noggrant förberedda finns det utskott med olika beredningsområden. Vid sidan av utskotten finns det i riksdagen en EU-nämnd med vilken regeringen ska samråda inför beslut i EU:s ministerråd om vilken linje som Sverige slutgiltigt ska driva. Utskotten presenterar förslag till riksdagsbeslut som hela riksdagen kan ta ställning till. Utskotten följer också upp och utvärderar riksdagsbeslut och arbetar med forsknings- och framtidsfrågor. För närvarande finns i riksdagen följande 15 utskott: konstitutions-, finans-, skatte-, justitie-, civil-, utrikes-, försvars-, socialförsäkrings-, social-, kultur-, utbildnings-, trafik-, miljö- och

jordbruks-, närings- samt arbetsmarknadsutskotten. Den nuvarande utskottsindelningen i riksdagen är resultatet av den översyn som gjordes av 2002 års riksdagskommitté.

Ett utskott ska enligt 4 kap. 13 § riksdagsordningen sammanträda inom stängda dörrar. Utskottet får dock besluta att ett sammanträde till den del det avser inhämtande av upplysningar helt eller delvis ska vara offentligt. Ett utskott får medge att även någon annan än en ledamot, en suppleant eller en tjänsteman i utskottet är närvarande vid ett slutet sammanträde, om det finns särskilda skäl. Vid en offentlig del av ett utskottssammanträde får ljud- eller bildupptagning göras, och det ska finnas särskilda platser för åhörare (tilläggsbestämmelse 4.13.1 i riksdagsordningen).

Motsvarande bestämmelser om slutna och öppna sammanträden finns även för EU-nämnden (10 kap. 7 § samt tilläggsbestämmelserna 10.7.2 och 10.7.3 riksdagsordningen).

2002 års riksdagskommitté konstaterade i betänkandet Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3 s. 52) att öppenheten i både utskottens och EU-nämndens arbete har ökat. Utskotten anordnar exempelvis ofta offentliga utfrågningar, föredragningslistor m.m. till sammanträden publiceras på riksdagens webbplats och de grundläggande dokumenten till EU-nämndens sammanträden liksom de stenografiska uppteckningarna från samrådet läggs också sedan flera år ut på webbplatsen. EU-nämnden har också haft flera öppna sammanträden inför Europeiska rådets möten. Riksdagskommittén ansåg när det gällde riksdagens EU-arbete att både överläggningarna i utskotten och samråden i EU-nämnden bör kunna ske offentligt, men konstaterade samtidigt att möjligheten att få relevant och förtrolig information dock kan vara större om överläggningarna och samråden sker inom stängda dörrar. Beslutet om ett sammanträde för överläggning eller samråd bör vara offentligt eller inte borde enligt kommittén fattas av berört utskott eller av EU-nämnden i varje enskilt fall. Kommittén föreslog därför de nu gällande bestämmelserna i 10 kap. 4 och 11 §§ riksdagsordningen. Konstitutionsutskottet ansåg att förslaget i denna del var väl avvägt och tillstyrkte det (bet. 2005/06:KU21 s. 32).

Vad gäller inrättandet av ett framtidsutskott kan här nämnas att den finska riksdagen 1992 beslutade att regeringen till riksdagen skulle lämna en redogörelse om landets utvecklingsalternativ på lång sikt. Riksdagen i Finland inrättade 1993 ett tillfälligt framtidsutskott, vars arbete ledde fram till beslutet att den s.k. framtidsredogörelsen ska lämnas till riksdagen minst en gång per valperiod. Framtidsutskottet har som uppdrag att bereda redogörelsen och ta fram ställningstaganden till regeringens framtidsstrategier. Framtidsutskottet var tillfälligt fram till 2000, men i samband med att Finland då fick en ny grundlag bestämde riksdagen att framtidsutskottet ska vara ett permanent utskott. Utöver att bereda framtidsredogörelsen ska framtidsutskottet också bl.a. ge utlåtanden till andra riksdagsutskott i frågor som gäller framtiden och behandla frågor som påverkar framtidsutvecklingen i landet.

Framtidsutskottet i Finlands riksdag uppmärksammades i en utredning som genomfördes på uppdrag av 2002 års riksdagskommitté (se framst. 2005/06:RS3 bil. 5 s. 124 f.). Riksdagskommittén övervägde olika organisatoriska lösningar för att få till stånd en ökad fokusering på forskning och framtidsfrågor i riksdagsarbetet (a. framst. s. 122 f.), bl.a. inrättandet av ett nytt utskott. Kommittén ansåg emellertid att de kunskaper som följer av fördjupade kontakter med forskning och framtidsfrågor har bäst förutsättningar att komma in i riksdagsarbetet och beslutsprocessen om utskottet själva ansvarar för fördjupningen inom sina sakområden. Sådana kontakter måste därför enligt kommittén i första hand vara en angelägenhet för den reguljära riksdagsorganisationen. Konstitutionsutskottet delade denna bedömning (bet. 2005/06:KU21 s. 64).

Utskottets ställningstagande

Som Riksdagskommittén och utskottet tidigare har konstaterat har mycket gjorts för att öppenheten i både utskottens och EU-nämndens arbete ska öka. Detta är enligt utskottens mening värdefullt. Utskottet vidhåller uppfattningen att frågan om öppna eller slutna sammanträden bör avgöras i varje enskilt fall av respektive utskott eller EU-nämnden och att detta ställningstagande gör sig gällande även för de sammanträden som inte innebär överläggningar eller samråd i EU-frågor. De nuvarande bestämmelserna innebär enligt utskottets mening en lämplig avvägning mellan intresset av öppenhet och behovet av förtrolighet. Motion 2010/11:K252 (MP) avstyrks därför.

Utskottet vill härutöver framhålla vikten av att riksdagen diskuterar och satsar på forsknings- och framtidsfrågor, både i det reguljära utskottsarbetet, inom ramen för utskottens arbete med uppföljning och utvärdering och för att öka och bredda ledamöternas kunskap och kompetens. Det är viktigt att riksdagen fattar sina beslut med bästa möjliga kunskapsunderlag. Utskottet vidhåller dock sin tidigare uppfattning att det fördjupade arbetet med forsknings- och framtidsfrågor bör vara en angelägenhet för samtliga utskott och att det inte bör inrättas några särskilda organisatoriska lösningar för dessa frågor i riksdagen. Motion 2010/11:K425 (MP) om ett framtidsutskott avstyrks därför.

Vissa IT-relaterade frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker en motion om att införa s.k. elektroniska signaturer på motioner m.m. Med hänvisning till bl.a. ett pågående försöksarbete avstyrks också en motion om en ökad användning av IT för kallelser m.m. i riksdagen.

Motionerna

Hillevi Larsson (S) föreslår i motion 2010/11:K356 att riksdagen använder sig av s.k. elektroniska signaturer så att motioner, interpellationer och frågor inte behöver förses med riksdagsledamöternas handskrivna namnteckning. Enligt motionären känner sig många ledamöter tvingade att åka till riksdagen för att underteckna en motion, interpellation eller skriftlig fråga trots att det inte finns något formellt krav på egenhändig underskrift.

Henrik Ripa (M) föreslår i motion 2010/11:K241 att riksdagens IT-användande utvecklas, effektiviseras och miljöanpassas, bl.a. så att kallelser skickas via kalendersystemet, att handlingar läses med hjälp av datorer eller Ipad i stället för att tryckas upp i ett stort antal exemplar samt att användarvänliga telefoner som exempelvis Iphone tas in i sortimentet.

Bakgrund

Tidigare gällde enligt riksdagsordningen ett krav på att interpellationer och skriftliga frågor skulle vara egenhändigt undertecknade av interpellanten respektive frågeställaren. Motsvarande krav gällde inte för motioner. Detta krav togs bort genom en ändring som trädde i kraft den 1 april 2009 på förslag av riksdagsstyrelsen (framst. 2008/09:RS1). Vid behandlingen av denna framställning ansåg konstitutionsutskottet, med anledning av en motion om införande av elektroniska signaturer, att eftersom ändringen innebar att det inte längre fanns något krav på egenhändiga underskrifter saknades det behov av att införa en möjlighet att använda elektroniska signaturer (bet. 2008/09:KU14 s. 10).

Vad gäller användningen av IT i riksdagen kan nämnas att riksdagsförvaltningen avser att inleda ett försök där en grupp ledamöter, med representanter från samtliga partier, ur ett ledamotsperspektiv får testa teknik och tillgänglighet med s.k. läsplattor. Enligt tilläggsbestämmelsen 4.12.1 i riksdagsordningen ska en personlig kallelse till ett utskottssammanträde skickas till samtliga ledamöter och suppleanter. Riksdagsordningen innehåller emellertid inte någon bestämmelse om i vilken form kallelsen ska skickas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare anfört att frånvaron av krav på egenhändigt under-tecknade motioner, interpellationer och frågor gör att det saknas behov av att införa elektroniska signaturer. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion 2010/11:K356 (S). Utskottet noterar vidare att ett försök med läsplattor ska inledas i riksdagen och anser att erfarenheterna från detta bör avvaktas. Härutöver kan utskotten redan i dag själva välja att dela exempelvis sammanträdeshandlingar endast på elektronisk väg. Motion 2010/11:K241 (M) avstyrks.

En alkoholfri representation i riksdagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om alkoholfri representation i riksdagen.

Motionen

Tuve Skånberg (KD) föreslår i motion 2010/11:K335 att *riksdagens representation ska vara alkoholfri*. Motionären anför att det inte är ovanligt att riksdagsledamöter bjuds på alkohol i utövandet av uppdraget även inom riksdagen. Detta kan innebära ett problem för vissa ledamöter och riskerar dessutom att skapa irritation hos allmänheten över att politiker på arbetstid dricker alkohol på skattebetalarnas bekostnad. För att underlätta införandet av en gemensam alkoholpolicy i riksdagen vore det enligt motionären rimligt att all representation under arbetstid är alkoholfri och att representation vid övriga tillfällen är spritfri.

Bakgrund och tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat frågor om en alkoholfri representation i riksdagen och i övrig statlig förvaltning, senast i förenklad ordning våren 2009. Utskottet vidhöll då sin tidigare bedömning att både stat och kommun bör visa stor återhållsamhet vid alkoholserving vid representation (se bet. 2006/07:KU12 s. 18). Utskottet har också uttalat att det utgår ifrån att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken (bet. 2002/03:KU23) .

Det pågår för närvarande inom riksdagsförvaltningen, enligt vad utskottet erfarit, ett arbete med att ta fram nya riktlinjer för alkoholkonsumtion vid bl.a. utskottens representation.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill på nytt framhålla vikten av en restriktiv alkoholkonsumtion vid representation inom riksdagen och av att det, i de fall alkohol serveras, alltid finns alkoholfria alternativ av god kvalitet. Utskottet vidhåller dock uppfattningen att det inte behövs något tillkännagivande. Motion 2010/11:K335 (KD) avstyrks.

Frågor med anknytning till riksdagens förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till gällande beslutsordning motioner som avser riksdagsförvaltningens verksamhet.

Motionerna

Gunvor G Ericson m.fl. (MP, FP, C) föreslår i motion 2010/11:K427 att de rökrum som finns inom riksdagens arbetsområde tas bort och att utomhusrökning begränsas till vissa platser. Motionärerna anför att många andra arbetsplatser, såsom de flesta landsting och många kommuner, numera är helt rökfria och att även riksdagen bör skapa en *rökfri arbetsmiljö*.

Anita Brodén och Lars Tyskling (båda FP) yrkar i motion 2010/11:K343 att ansträngningarna för att installera *solceller på riksdagens tak* bör fortsätta. Den utredning som riksdagsförvaltningen låtit göra visar enligt motionärerna att det vore möjligt för riksdagen att använda solenergi som en del av energiförbrukningen men att det krävs mer detaljerade undersökningar.

Anne Marie Brodén (M) föreslår i motion 2010/11:K245 att *ett rum för stillhet till minne av Dag Hammarskjöld* inrättas i riksdagen. Stunder av stillhet har enligt motionären positiva effekter, såsom minskad sjukfrånvaro, ökat självförtroende och ökad förmåga till koncentration.

Gällande ordning

Enligt 1 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen är riksdagsförvaltningens huvuduppgifter bl.a. att biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden och tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet. Enligt 11 § leds riksdagsförvaltningen av en styrelse som ansvarar för verksamheten. Bestämmelser om val av ledamöter och om ordförande i riksdagsstyrelsen finns i riksdagsordningen. Där framgår av 1 kap. 5 § att riksdagsstyrelsen består av talmannen som ordförande och tio andra ledamöter. Enligt 12 § i instruktionen för riksdagsförvaltningen är riksdagsdirektören chef för förvaltningen, och han eller hon ansvarar för

och leder verksamheten enligt styrelsens direktiv och riktlinjer. Enligt 1 kap. 13 § utser riksdagsstyrelsen inom sig ett råd som tillsammans med riksdagsdirektören ska bereda ledamotsnära frågor. I rådet ska det ingå en representant för varje partigrupp med närvaro- och yttranderätt i styrelsen.

Utskottets ställningstagande

Motionerna tar upp frågor som på olika sätt avser riksdagsförvaltningens verksamhet. Beslutanderätten i dessa frågor ligger i första hand hos riksdagsförvaltningens ledning. Utskottet vill, liksom vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden, erinra om de kanaler som finns, exempelvis det s.k. ledamotsrådet, för att framföra synpunkter till riksdagsförvaltningens ledning. Motionerna 2010/11:K427 (MP, FP, C), 2010/11:K343 (FP) och 2010/11:K245 (M) avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Riksdagsledamöternas arvode och inkomstgaranti, punkt 3 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:K289 yrkandena 3 och 5 samt 2010/11:K419 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2010/11:K214 och 2010/11:K289 yrkandena 1, 2 och 4.

Ställningstagande

Riksdagsledamöterna har höga arvoden och tillhör de högavlönade i samhället. Arvodet höjs dessutom ofta. Det finns goda argument för att arvodet ska vara förhållandevis högt, inte minst att ett relativt högt arvode minskar risken för att annars tänkbara ledamöter avstår från att kandidera för att undvika en inkomstminskning. Men det handlar också om trovärdighet. Arvodet överstiger vad de flesta inom väljarkåren tjänar, och detta riskerar att skapa en förtroendeklyfta mellan de förtroendevalda och det folk de representerar.

Ett sätt att begränsa riksdagsarvodets utveckling mot ännu högre höjder vore att knyta arvodet till en fastställd procentsats av prisbasbeloppet. Det skulle ha den påtagliga fördelen att arvodet inte skulle vara föremål för ständiga diskussioner och nya årliga beslut. En lämplig nivå på arvodet vore 100 % av prisbasbeloppet. Riksdagsstyrelsen bör därför utreda frågan om att knyta riksdagsarvodet till 100 % av prisbasbeloppet.

Utöver de redan höga arvoden betalas extra arvoden ut för vissa uppdrag inom riksdagen. Det rimliga vore att man inom partierna fördelade arbetet så att de ledamöter som innehar sådana uppdrag i motsvarande mån avlastas när det gäller andra delar av riksdagsuppdraget så att arbetsbördan blir likvärdig för alla och extraarvoden kan avskaffas. Riksdagsstyrelsen bör utreda ett sådant förslag.

2. Utskottsarbetet, punkt 5 (MP, V)

av Peter Eriksson (MP) och Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2010/11:K252 och avslår motion 2010/11:K425.

Ställningstagande

Trots att Sverige i många andra sammanhang ofta framhåller det demokratiska värdet med öppenhet i beslutsfattande och ärendehantering är riksdagens egna möten i utskotten och EU-nämnden till övervägande del slutna. Med en huvudregel som säger att dessa sammanträden i stället ska vara öppna, skulle intresset för riksdagen som den offentliga maktens viktigaste institution sannolikt öka. Allmänheten, journalister och intresseorganisationer skulle kunna ta del av utskottens debatter och diskussioner i viktiga och aktuella frågor. Som en jämförelse kan noteras att i princip alla möten i Europaparlamentet är öppna och att denna ordning fungerar bra.

Invändningar kan dock göras, både om att öppna sammanträden riskerar att minska möjligheten att få relevant och förtrolig information och att riksdagens lokaler inte är säkerhets- eller storleksmässigt anpassade för att regelmässigt ta emot åhörare.

Frågan om vad det skulle innebära med en ordning där huvudregeln är att utskottens och EU-nämndens sammanträden är öppna bör därför utredas närmare. I en sådan utredning bör de praktiska konsekvenserna av öppna sammanträden belysas, men också i vilken utsträckning andra förutsättningar för hur sammanträdena kan bedrivas och förtroliga samtal föras kan komma att påverkas. Detta bör ges riksdagsstyrelsen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:K213 av Eva Flyborg (FP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa teckentolkning vid riksdagens frågestunder.

2010/11:K214 av Christer Nylander (FP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om begränsning av inkomstgarantin för riksdagsledamöter.

2010/11:K220 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen återkommer till riksdagen med förslag till en reformerad motionstid i enlighet med vad som anförs i motionen.

2010/11:K241 av Henrik Ripa (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utveckla IT-användandet i Sveriges riksdag.

2010/11:K245 av Anne Marie Brodén (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett rum för stillhet till minne av Dag Hammarskjöld.

2010/11:K252 av Gustav Fridolin och Ulf Holm (båda MP):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram förslag till ändring i riksdagsordningen i den del som gäller möten med utskotten och EU-nämnden i enlighet med vad som anförs i motionen.

2010/11:K253 av Ulf Holm (MP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett förslag till lagstiftning om i vilken mån en riksdagsledamot ska kunna ha ytterligare arbete eller uppdrag utöver sitt ordinarie riksdagsarbete.

2010/11:K255 av Maria Abrahamsson (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av reglerna för ledamöternas ledighet.

2010/11:K262 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över riksdagsledamöternas villkor och ersättningar så att de blir mer marknadsanpassade.

2010/11:K289 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

1. Riksdagen beslutar ändra lagen (1993:1426) med instruktion för riksdagens arvodesnämnd och lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter på ett sådant sätt att riksdagen fattar beslut om riksdagsledamöternas arvoden efter förslag från arvodesnämnden.
2. Riksdagen beslutar, vid bifall till yrkande 1, att ledamöternas arvoden ska sänkas med 10 000 kr per månad.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett reformerat arvodessystem.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett reformerat inkomstgarantisystem för riksdagens ledamöter.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffande av extraarvoden till riksdagens ledamöter för olika uppdrag inom riksdagen.

2010/11:K293 av Esabelle Dingizian och Gunvor G Ericson (båda MP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagens ledamöter ska erbjudas utbildning i genuskunskap.

2010/11:K299 av Olof Lavesson m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regler och föreskrifter för riksdagsledamöternas tjänsteresor.

2010/11:K312 av Malin Löfsjögård (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en övergripande översyn av riksdagens arbetsformer med syfte att förbättra och effektivisera riksdagsarbetet.

2010/11:K315 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en mer generös motionshantering.

2010/11:K326 av Karl Sigfrid (M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa antalet motioner som ledamöter i Sveriges riksdag tillåts lägga fram.

2010/11:K333 av Annie Johansson och Per Åsling (båda C):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över motionsinstrumentet för att öka effektiviteten i riksdagen.

2010/11:K335 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen vad som anförs i motionen om alkoholfri representation i riksdagen.

2010/11:K343 av Anita Brodén och Lars Tysklind (båda FP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta ansträngningarna att installera solceller på riksdagens tak i samband med miljöklassning av riksdagens byggnader.

2010/11:K349 av Monica Green (S):

Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen lägger fram ett förslag till reformering av motionsinstitutet som innebär att allmänna motionstiden avskaffas.

2010/11:K356 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett alternativ till nuvarande system med handskrivna namnteckningar på motioner, interpellationer och enkla frågor med elektroniska signaturer.

2010/11:K371 av Margareta Cederfelt och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att stolarna i riksdagens kammare ska fördelas efter partitillhörighet.

2010/11:K419 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

1. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen utreder frågan om att nivån på arvodet bör knytas till 100 % av ett prisbasbelopp.
2. Riksdagen begär att riksdagsstyrelsen utreder frågan om att avskaffa extra ersättningar för uppdrag direkt knutna till riksdagsarbetet.

2010/11:K425 av Valter Mutt och Åsa Romson (båda MP):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett framtidsutskott i riksdagen.

2010/11:K427 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP, FP, C):

Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att de rökrum som nu finns tas bort inom riksdagens arbetsområde och att utomhusrökningen begränsas till vissa platser.